
Informacje Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej

Nr 2

lipiec 2004

Rada Biblioteczna

O odbyły się dwa spotkania Rady Bibliotecznej 23 kwietnia oraz 6 lipca 2004. Oba poświęcone w znacznej części dyskusji nad nowym „Regulaminem udostępniania zbiorów i świadczenia usług informacyjnych”. Proponowane zmiany mają na celu ujednoczenie zasad wypożyczeń, oraz dostosowanie zapisów określających uprawnienia poszczególnych typów użytkowników do bieżących potrzeb (tj. do istniejących typów studiów oraz takich powiązań użytkowników z uczelnią jak np. staże, studia wymienne, okresowe itp.). Skorygowana, zgodnie z wniesionymi uwagami wersja została ponownie przekazana do zaopiniowania przez Radcę Prawnego.

Przedstawiciele Rady zapoznali się także z przygotowaniami do przetargu na prenumeratę czasopism zagranicznych. Listę tytułów przeznaczonych do skreślenia przeanalizowała i zaakceptowała komisja, pod przewodnictwem prof. dr. hab. Andrzeja Binia. Poinformowano Radę o rezygnacji z prenumeraty na CD ROM bazy SCI, co jest uzasadnione względami finansowymi i dostępem do bazy poprzez ICM.

Dyskutowano na temat wad i zalet korzystania z nowego katalogu tytułów czasopism elektronicznych dostępnych na PW. Konieczność takiej informacji jest oczywista, natomiast jej forma wzbudziła. Obecne rozwiązanie pozwala na łączne wyszukiwania informacji o tytułach czasopism elektronicznych i drukowanych, co sprzyja ich lepszemu wykorzystaniu. Sposób prezentowania wyniku wyszukiwania wymaga udoskonalenia, podobnie jak przygotowana instrukcja i informacja o bazie. Niepokój pracowników biblioteki budzi tryb i pracochłonność aktualizacji danych w katalogu. W dyskusji wskazywano zalety rozwiązań stosowanych w oprogramowaniu komercyjnym (np. Listy A-Z testowanej w marcu br.) i potrzebę ponownego rozważenia zakupu oprogramowania komercyjnego dla udostępniania informacji o zasobach elektronicznych.

Rada poparła wniosek o wystąpienie BG PW do KBN o wznowienie finansowania i publikowania „Wykazu importowanych czasopism ...”, podkreślając znaczenie tego wydawnictwa dla bieżącej informacji o dostępie do czasopism.

Omówiono wady i zalety przystąpienia bibliotek PW do współkatalogowania w NUKAT.

(J.S.)

Tydzień bibliotek

W dniach 8-15 maja Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ogłosiło Tydzień bibliotek pod hasłem „Biblioteki w Europie były zawsze”. W całej Polsce odbywały się spotkania, których celem było zaprezentowanie warsztatu i metod pracy użytkownikom i kolegom z innych bibliotek. Pracownicy BG PW uczestniczyli w kilku spotkaniach na terenie Warszawy, a sami gościli zainteresowanych w dniu 12.05. na prelekcji Anny Tonakiewicz pt. Akademska biblioteka techniczna w społeczeństwie informacyjnym.

(J.S.)

Przygotowania do NUKATu

Przygotowania Oddziału Opracowania BG PW do współpracy z Centrum NUKAT:

W pierwszej połowie 2004 roku Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej podjęła współpracę z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym. Postanowiliśmy dołączyć do grona bibliotek biorących udział w koncepcji zbiorowego katalogowania w bazie centralnej oraz powszechnego udostępniania bibliotekom gotowych danych do kopiowania.

W ten sposób znacznie usprawnimy i przyspieszymy katalogowanie naszych zbiorów. Najważniejszą jednak sprawą jest dostarczenie użytkownikowi dokładnej informacji o poszukiwanych przez niego materiałach wraz z miejscem ich przechowywania, gdyż może to w przyszłości umożliwić automatyczną obsługę zamówień i wypożyczeń międzybibliotecznych. Dzięki udziałowi w procesie współkatalogowania unikniemy dublowania pracy a więc tworzenia opisów bibliograficznych dokumentów, które już raz zostały skatalogowane i poddane fachowej weryfikacji. Zaoszczędzony w ten sposób czas będzie można wykorzystać m. in. do prac nad retrokonwersją katalogu. Ze swojej strony, jako biblioteka o charakterze technicznym, wzbogacimy katalog centralny w literaturę dziedzinową zarówno polską jak i zagraniczną.

Pragniemy podjąć współpracę w zakresie opracowywania rekordów haseł wzorcowych formalnych, współkatalogowania wydawnictw zwartych i wydawnictw ciągłych. Natomiast nie będziemy tworzyć haseł przedmiotowych w języku KABA. Nasze opracowanie rzeczowe dokumentów kontrolowane jest przez kartoteki wzorcowe. Dyscyplinują one pracę bibliotekarzy oraz poszerzają możliwość dotarcia użytkownika do dokumentu poprzez odsyłacze (Tropy) typu „Zobacz” oraz „Zobacz też”. Obecnie wprowadziliśmy rekordy KHW tylko dla słów kluczowych i wykorzystujemy do tego pole 690 opisu bibliograficznego. Ponieważ kartoteka jest prowadzona w Oddziale Opracowania pracownicy zapoznali się z formatem rekordu kartoteki haseł wzorcowych. Pozwoli im to łatwiej i szybciej przyswoić sobie wiadomości na temat zasad sporządzania rekordów KHW w czasie szkolenia w Centrum NUKAT.

Współpraca Politechniki Warszawskiej z Centrum NUKAT nie będzie dotyczyć tylko Biblioteki Głównej. Zamierzamy objąć procesem współtworzenia Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego wszystkie biblioteki wydziałowe oraz instytutowe. Z tego powodu przewidujemy zorganizowanie cyklu szkoleń dla bibliotek sieci PW.

Nowe wyzwania spowodują konieczność zmiany stylu i organizacji pracy. Na ogół w bibliotekach powołane zostały zespoły zajmujące się tworzeniem rekordów wzorcowych formalnych czy rekordów bibliograficznych. Na pierwszym etapie współpracy nie planujemy rewolucyjnych zmian, gdyż przyjmujemy zasadę wszechstronności w opracowaniu dokumentów. W BGPW istnieje 3 osobowy zespół zajmujący się opracowaniem rzeczowym, natomiast pozostali bibliotekarze po specjalistycznych przeszkoleniach będą tworzyli zarówno rekordy KHW jak i opisy bibliograficzne. Unikniemy w ten sposób przestojów spowodowanych okresem urlopowym. Osoba odpowiedzialna za rekordy KHW będzie dokonywać ich korekty i utrzymywać stały kontakt z Centrum NUKAT oraz organizować dalsze szkolenia.

Do współpracy przygotowywany jest również nasz system biblioteczny. ALEPH okazał się być systemem bardzo przyjaznym zarówno dla użytkowników jak i pracowników. Również bezproblemowo współpracuje z systemem Virtua i w przeciwieństwie do innych systemów, kopiowanie rekordów odbywa się w sposób prosty i, co najważniejsze, szybki. Natomiast biblioteki pracujące w systemie HORIZON z powodu warunków technicznych i cech systemu muszą posiadać dodatkowe oprogramowanie umożliwiające konwersję rekordów z jednego systemu do drugiego oraz porównywania plików. Praca w dwóch systemach wydłuża czas opracowania rekordu i niepotrzebnie komplikuje współpracę. Nie ma to miejsca w przypadku systemu ALEPH.

Pracownicy Oddziału Opracowania Książek i Zbiorów Specjalnych na długo przed podjęciem ostatecznej decyzji o współpracy z Centrum NUKAT zaczęli systematyczne przygotowania. Na pierwszym etapie prac przygotowawczych postanowiono sięgnąć do doświadczeń innych. Skompletowana została literatura na temat NUKAT-u. Pracownicy dotarli do artykułów i referatów wygłaszanych na konferencjach, które opisywały współpracę różnych bibliotek z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym. W ten sposób zapoznano się z organizacją budowania i prowadzenia katalogu centralnego NUKAT oraz z obowiązującymi zasadami i procedurą wprowadzania danych. Dokładnie też przestudiowano informacje zawarte na oficjalnej stronie NUKAT-u. Pracownicy mają już świadomość, jakiego rodzaju przejdą szkolenia i jakie materiały będą im potrzebne.

Uzyskane informacje na temat kopiowania rekordów bibliograficznych z katalogu NUKAT z zastosowaniem protokołu wyszukiwania i pobierania informacji Z39.50 w systemie ALEPH, pozwoliły pracownikom zainteresować się tym narzędziem przed podjęciem współpracy. Protokół daje możliwość przeszukiwania baz danych z odległych serwerów oraz kopiowania opisów bez względu na wykorzystywane oprogramowanie. Dzięki temu możliwe jest tworzenie wirtualnych katalogów centralnych.

Obecnie kopiowaniu podlega ok. 50% opisów bibliograficznych. Dzięki temu dały się zauważyć pewne rozbieżności w sposobie katalogowania wydawnictw wielotomowych oraz traktowania serii. Powołana przez NUKAT grupa robocza ds. ujednoczenia przepisów katalogowania wprowadziła bardzo istotne zmiany. Stosowanie tych samych przepisów nie zawsze gwarantuje jednolitości opisu bibliograficznego, ze względu chociażby na indywidualne spojrzenie osoby katalogującej na opracowywaną książkę. Niebagatelne ma tu też znaczenie niejednoznaczność przepisów MARC21, dotyczy to szczególnie wydawnictw wielotomowych. Ujednoczenie zasad było więc konieczne. Z drugiej strony, niepokoi trochę fakt, że w ten sposób pogłębiają się różnice w sposobie katalogowania dokumentów między bibliotekami, które z różnych przyczyn nie mogą podjąć współpracy z NUKAT. Ponieważ jednak katalog centralny pełni rolę źródła rekordów dla polskich bibliotek, ujednoczanie przepisów wydaje się zasadne gdyż zmiany mają na celu zapewnienie spójności danych.

Warunkiem współpracy jest zaakceptowanie uzgodnień wypracowanych przez grupę roboczą do spraw ujednoczania przepisów. Oddział Opracowania jest na to zdecydowany.

Nadal jednak pracowników nurtują pewne problemy. Część udało się rozwiązać w bezpośrednich rozmowach z bibliotekami, które już współpracują z NUKAT. Zawsze spotykano się z życzliwością i

wyrozumiałością bibliotekarzy, którzy cierpliwie odpowiadali na wszystkie pytania i wątpliwości. Martwią nas jednak stale wymieniane w rozmowach kłopoty z łącznością, częste tzw. wyrzucanie z bazy. Do kolejnych problemów należałoby zaliczyć zbyt długie zatwierdzanie haseł wzorcowych, co spowalnia proces opracowania dokumentu. Bibliotekarze narzekają także na zbyt skomplikowany system jakim jest Virtua określając go jako nieprzyjazny oraz na brak konsekwencji opracowania zbiorów i za częste okresy pozbawiania dostępu do bazy ze względu np. na zmiany w oprogramowaniu. Aktualnie kopiowanie przez protokół Z.39.50 jest możliwe wyłącznie w godzinach rannych. Często od 9.30 nie można wejść ani do NUKAT-u ani do KHW. Wywołuje to frustrację u bibliotekarzy i wiele bibliotek z cennymi zbiorami zniechęca do podjęcia współpracy. Ta sytuacja po woli ulega zmianie. Zakupienie większej ilości licencji z pewnością pozwoli na bezkolizyjną codzienną pracę.

Do końca nie jest rozwiązana sprawa inwentarzy komputerowych. Trwają w BGPW próby sprawdzenia czy katalogowanie wydawnictw wielotomowych na jednym rekordzie nie będzie miało negatywnego wpływu na wydruk inwentarza i rozliczenia finansowe.

Niepokoje nas też sprawa czy kopiowanie opisów bibliograficznych i tworzenie rekordów KHW nie wpłynie ujemnie na współpracę z Gromadzeniem, które przygotowuje rekordy dla oddziału Opracowania. W dalszym ciągu wiele pytań pozostaje bez odpowiedzi.

Idea tworzenia centralnego katalogu metodą współkatalogowania jest rzeczą jak najbardziej pożądaną i nie podlega dyskusji, bo każdy profesjonalista rozumie taką potrzebę czy wręcz konieczność. Korzyści wynikające z takiej współpracy są bezsporne, jest to niewątpliwie wielkie osiągnięcie naszego środowiska. Nie mniej widzę pewne zagrożenie, jakim jest bezkrytyczne powielanie, czasem karygodnych, błędów. Dotyczy to nie tylko opisów bibliograficznych, ale również haseł karotek formalnych. Bibliotekarze, głównie kopiujący opisy zatracają czujność, ze znakomitych fachowców w dziedzinie katalogowania robią się kopistami (w jednym z artykułów wyczytałam określenie katalogierami). Robienie opisu bibliograficznego trudnej książki technicznej zawsze (w BGPW) było pracą twórczą. Katalogowanie w formacie MARC21 jest bardzo rozbudowane i skomplikowane. W połączeniu z ciekawą pod względem opisu bibliograficznego książką to prawdziwe wyzwanie dla bibliotekarza.

Mam nadzieję, że w ogólnym pędzie cywilizacyjnym gdzie jakość tak łatwo zamieniamy na ilość, nie zagubimy tego co najważniejsze w naszym zawodzie – fachowości. Nie pozbedziemy się z naszych szeregów prawdziwych pasjonatów zawodu bibliotekarza tylko dlatego, że nie skopiowali wymaganej liczby (normy) rekordów.

Polecana literatura na temat Centrum NUKAT

1. M. Burchard: Katalog Centralny NUKAT – system wymiany danych w procesie opracowania zbiorów polskich bibliotek [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/49/burchard.php>.
2. M. Burchard: Praktyczne wykorzystanie Internetu do racjonalnego katalogowania zbiorów w polskich bibliotekach naukowych [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb2/burchard.php>.
3. K. Szyllabel: Wdrażanie systemu ALEPH i jego wpływ na proces opracowania książki w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/49/szyllabel.php>.
4. K. Szyllabel: Wdrażanie systemu ALEPH i jego wpływ na proces opracowania książki w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/49/szyllabel.php>.
5. M. Junknikiel: Współpraca z NUKAT z punktu widzenia biblioteki pracującej w systemie Horizon [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb2/junknikiel.php>.
6. G. Piotrowicz: Wpływ technologii teleinformatycznych na kształt i funkcjonowanie współczesnych bibliotek uczelnianych [on-line]. [dostęp kwiecień 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb2/piotrowicz.php>.
7. D. Gazicka: Czym „grozi” wykorzystywanie technologii teleinformatycznych w bibliotece? – uwagi praktyka [on-line]. [dostęp 29 marca 2004]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb2/gazicka.php>.
8. M. Zonik: Współpraca Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy z Centrum NUKAT – doświadczenia i perspektywy. „Bibliotekarz”, 2004, nr 1, s. 12-15.

(M.W.)

NUKAT

Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej podpisała „Porozumienie o współpracy w zakresie katalogowania w Narodowym Uniwersalnym Katalogu Centralnym NUKAT”. W związku z tym 3 osoby z Oddziału Opracowania Książek i Zbiorów Specjalnych, mgr Violetta Frankowska, mgr Małgorzata Kapica i mgr Małgorzata Wornbard, w dniach 14-18.06.2004 r. odbyły szkolenie w Centrum NUKAT uzyskując uprawnienia do wprowadzania rekordów.

Szkolenie obejmowało:

- poznanie systemu Virtua oraz procedur warunkujących dobrą współpracę
- zasady sporządzania rekordów kartoteki haseł wzorcowych

Szkolenie zakończyło się egzaminem mgr Małgorzaty Wornbard na bibliotekarza systemowego, która uzyskała uprawnienia do szkolenia pracowników macierzystej biblioteki w zakresie tworzenia rekordów khw i rekordów bibliograficznych oraz przydzielania przeszkolonym osobom uprawnień do wprowadzania rekordów do Narodowego Uniwersalnego katalogu NUKAT.

Szkolenie pracowników Oddziału Opracowania poprzedzone było jednodniowym stażem w Centrum NUKAT 2 osób z Oddziału Informatyzacji, mgr Grażyny Kiwały oraz mgr Agaty Wietechy.

Aktualnie trwają prace nad przystosowaniem systemu ALEPH do współpracy z oprogramowaniem Virtua.

Więcej w wersji elektronicznej – m.in.
→ Przygotowania do NUKAT.

(M.W.)

Remonty bibliotek DS.

W I i II kwartale 2004 przeprowadzono remonty w pomieszczeniach DS. Żaczek i Babilon zajmowanych przez bibliotekę. W wyniku przeprowadzonych prac DS. Babilon uzyskał osobne pomieszczenie na czytelnie, która może funkcjonować niezależnie od godzin otwarcia biblioteki. W nowym roku akademickim planowane jest udostępnienie w godzinach wieczornych pod opieką studentów czyteln w obu DSach. W związku z tymi planami w obu bibliotekach przeprowadzono skonstrum, a następnie selekcję księgozbioru. Nie zostały natomiast zakończone prace nad okablowaniem pomieszczeń oraz ich podłączeniem do sieci uczelnianej. Uniemożliwia to podjęcie prac nad włączeniem ich zbiorów do katalogu centralnego bibliotek PW.

(J.S.)

Elektroniczne podręczniki

Kontynuowana była akcja prezentacji pracownikom naukowo-badawczym zagranicznych podręczników akademickich, dostępnych w wersji drukowanej i elektronicznej, a także kursów internetowych wspomagających zajęcia dydaktyczne. Oddział Gromadzenia Książek i Zbiorów Specjalnych, we współpracy z firmą IPS (dostawcą wydawnictw) oraz ich wydawcą Prentice Hall zorganizowały spotkania z pracownikami naukowymi i dydaktycznymi uczelni, podczas których można było zapoznać się zarówno z wersją drukowaną wydawnictwa, jak i wersją elektroniczną i suplementami w wersji elektronicznej. Uczestnicy apotkań mogli otrzymać do testowania

wybrane podręczniki i kody dostępu do stron internetowych.

Prezentacje, przygotowane we współpracy z pracownikami bibliotek tych wydziałów odbyły się na: Wydziale Chemicznym, MEiL, Inżynierii Środowiska, Elektroniki i Technik Informacyjnych. Na jesieni planowane są kolejne prezentacje.

(J.S.)

Szkolenia/spotkania

Od marca br. na terenie BG PW odbywają się raz w miesiącu spotkania osób zainteresowanych przystąpieniem do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego. W spotkaniach, oprócz pracowników BG PW uczestniczą osoby z innych bibliotek (z terenu Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Medycznej, Uniwersytetu Opolskiego oraz Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy). Uczestnicy spotkań sukcesywnie opracowują tematy egzaminacyjne. Zgromadzone materiały są dostępne na serwerze BG PW. Osoby zainteresowane udziałem w spotkaniach proszone są o kontakt z Alicją Portachą tel. 660 – 7401 (e-mail portacha@bg.pw.edu.pl)

W marcu odbyło się spotkanie przeznaczone dla wszystkich pracowników bibliotek z terenu PW dotyczące problemu Selekcji zbiorów bibliotecznych (aspekty prawne, kryteria selekcji, funkcja selekcji w polityce gromadzenia). Prezentację zawierającą informację o przepisach prawnych oraz wprowadzenie do dyskusji o zasadach i kryteriach selekcji przygotowała Olga Giwer (Oddział Kontroli i Aktualizacji Zbiorów).

W czerwcu na spotkaniu z pracownikami bibliotek z terenu PW przedstawiono informacje o udziale pracowników BG PW w konferencjach i seminariach — przybliżając szerszemu gronu osób aktualne problemy bibliotekarstwa.

(J.S.)

Coroczne spotkanie twórców bazy zawartości polskich czasopism technicznych, zwanej BAZTECH, odbyło się 18 lutego b.r., dzięki gościnności dyrekcji Biblioteki Głównej PW.

Uczestnikami byli pełnomocnicy reprezentujący niemal wszystkie biblioteki i instytuty naukowe, biorące udział w projekcie, przedstawiciele Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy (koordynator projektu), autorzy oprogramowania oraz zaproszeni goście - przedstawiciele ICM, na którego serwerze baza jest udostępniana oraz przedstawiciel Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu.

Spotkanie miało z jednej strony charakter rocznicowy, gdyż przypomniano o mijających 5 latach

działalności, a z drugiej - było formą sprawozdania z dokonań 2003r. i szansą na omówienie bieżących problemów.

Wymieniono uwagi, wskazano na bardzo skromne środki finansowe, które opóźniają wszelkie działania usprawniające wpisywanie danych oraz sposoby ich wyszukiwania.

Przedstawiono również materiały, takie jak:

- sprawozdanie za rok 2003
- podział dotacji pomiędzy twórców bazy
- analiza czasopism, pod względem zawartości abstraktów oraz słów kluczowych w jęz. polskim i angielskim.

Wskazano na potrzebę kontynuacji prac, gdyż jest to baza potrzebna, jako jedyna prezentująca literaturę techniczną w języku polskim na poziomie naukowym.

Bibliotekę Główną PW reprezentowały dyrektor BG - pani Jolanta Stępnik oraz Grażyna Komorowska i Mirosława Lewandowska.

(G.K.)

W dniu 07.05.2004 odbyło się **spotkanie bibliotek współuczestniczących w tworzeniu bazy SYMPO**. Miało ono charakter roboczy. Dotyczyło przede wszystkim przeniesienia bazy podstawowej, tworzonej przez wiele bibliotek do tej pory na oprogramowaniu Micro CDS/ISIS, do systemu ALEPH. W związku z tym, że biblioteki współpracujące posiadają różne systemy (ALEPH, Virtua, Horizon ISIS) konieczne jest ustalenie nowych zasad przekazywania danych. Więcej na ten temat przedstawimy w kolejnym numerze – po zakończeniu konsultacji i podjęciu pełnej współpracy na nowych zasadach.

(grkiw)

KONFERENCJE/ SEMINARIA/ WARSZTATY

Warszawa - Język haseł przedmiotowych - warsztaty

W dniach od 17-19 maja b.r. Komisja Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zorganizowała VI Ogólnopolskie Warsztaty nt.: „Język haseł przedmiotowych BN – nowe słownictwo, najnowsze ustalenia metodyczne stosowane w katalogach bibliotek. Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta w bazach bibliograficznych i katalogowych”.

Warsztaty odbywały się w BN.

Z BG PW w warsztatach uczestniczyły : mgr Jolanta Kucharska, w drugim dniu, który poświęcony był opracowaniu dokumentów kartograficznych oraz dokumentów dotyczących terminów zmieniających przynależność państwową – Śląska, Warmii, Mazur, Pomorza i Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej.

W trzecim dniu tematem warsztatów była Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta. Uczestniczyła w nich mgr Danuta Łomża. Najciekawszym wystąpieniem był referat prof. B. Sosińskiej-Kalaty pt. „Wykorzystanie UKD w zautomatyzowanych katalogach bibliotecznych: korzyści, potrzeby, wymagania”.

(D.Ł.)

Olsztyn – Nowoczesna Biblioteka Akademicka

W dniach 20-21 maja 2004 roku w Olsztynie odbyła się z inicjatywy Biblioteki Głównej Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego oraz Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UWM Ogólnopolska Konferencja Naukowa **Nowoczesna Biblioteka Akademicka**. Celem Konferencji było przedstawienie najważniejszych problemów bibliotek akademickich w zakresie zdalnego nauczania, organizacji i zarządzania zbiorami, digitalizacji zbiorów, nowej aranżacji przestrzeni bibliotecznej, uwzględniającej przemiany technologiczne zachodzące we współczesnym bibliotekarstwie.

Na konferencji wygłosili referaty :

Dr Artur Jazdon pt. „*Problematyka organizacji zasobów nowoczesnej biblioteki akademickiej*”, który poruszał zagadnienie ewolucji sposobu organizacji zasobów od tradycyjnego gromadzenia do pojęcia organizacji dostępu do zasobów biblioteki, oraz jak ta organizacja wpływa na inne elementy funkcjonowania współczesnej biblioteki i ich wzajemne korelacje.

Mgr Ewa Dobrzyńska Lankosz z Biblioteki AGH omówiła temat „*Digitalizacji zbiorów bibliotecznych jako jednej z form wspomagania procesu dydaktycznego*”. W referacie przedstawiła pilotażowy projekt bibliotek cyfrowych, których zasadniczym celem jest wspomaganie procesów dydaktycznych. Ponadto dodatkowe korzyści digitalizacji to możliwość szerszego udostępniania e-skryptów, oszczędność powierzchni magazynowych, archiwizacja zasobów.

Bardzo interesujący temat przedstawiła **mgr Marzena Świgoń** z Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UWM. Zostały omówione badania prowadzone przez autorkę na temat barier informacyjnych w bibliotekach akademickich. Geneza i założenia teorii „Library anxiety”. Porównanie badań

polskich z analogicznymi badaniami w Stanach Zjednoczonych.

Na konferencji wiele miejsca poświęcono zagadnieniom e-learningu. **Dr A. Wodecki** z UMCS w Lublinie przedstawił doświadczenia w nauczaniu zdalnym stosowane w Polskim Uniwersytecie Wirtualnym, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi oferowanych przez Internet (katalogów wyszukiwarek, czatów, forów dyskusyjnych). **mgr Maria Wilkin i mgr Marcin Skład** z Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji w wystąpieniu pt. „Przysposobienie biblioteczne on-line. Z doświadczeń e-learningu na Uniwersytecie Warszawskim” przedstawili przykład szkolenia dostępnego przez Internet dla wszystkich, którzy chcą korzystać z biblioteki. (jego struktury, treści i sposobu nawigacji).

Dr Danuta Konieczna omówiła usługi bibliotek akademickich ukierunkowane na potrzeby zdalnego i ustawicznego kształcenia. Przygotowania dla tej grupy użytkowników specjalnych serwisów i usług wspierających procesy dydaktyczne i zapewniających dostęp do różnych źródeł informacji, oraz problemy, które się z tym wiążą. Omówiono także *Wytyczne dotyczące bibliotecznych usług w zakresie zdalnego nauczania* opracowane w 2000 roku przez amerykańskie Association of College and Research Libraries

Sprawy budownictwa bibliotecznego w bardzo ciekawym wystąpieniu pt. *”Budynek biblioteki naukowej w ciężkich czasach Internetu – składnica druków czy nowe miejsce społeczne”* poruszyła **mgr Ewa Kobierska Maciuszko**

Dopełnieniem wystąpienia p. E. Kobierskiej Maciuszko było przedstawienie przez organizatora Konferencji **dr Danutę Konieczną** projektu architektonicznego nowego gmachu Biblioteki Głównej UWM.

Konferencja poruszyła wiele ważnych aspektów współczesnego bibliotekarstwa akademickiego. Ukazując nowe wyzwania z którymi przyjdzie się zmierzyć w najbliższych latach. Materiały konferencyjne ukażą się na łamach EBIB.

Z Biblioteki Głównej PW w obradach Konferencji uczestniczyła Olga Giwer.

(O.G.)

Górzno – Profesjonale komunikowanie się z klientem

W dniach od 24 do 29.05.2004 roku odbyło się w Górznie szkolenie dotyczące „Profesjonalnego komunikowania się z klientem”.

Organizatorem spotkania była Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w

Toruniu, wykłady wygłosili prelegenci z Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Toruniu.

Szkolenie obejmowało cztery następujące moduły:

- Kreowanie reputacji instytucji,
- Podstawy efektywnej komunikacji międzyludzkiej,
- Istota asertywności,
- Sztuka obsługi klienta.
- Celem szkolenia było:
 - doskonalenie umiejętności w zakresie obsługi klienta,
 - podniesienie identyfikacji z własną placówką,
 - motywacja do pracy,
 - uświadomienie roli pracowników w podejmowaniu działań na rzecz kreowania pozytywnego wizerunku instytucji.

Omawiane zagadnienia przedstawiono w sposób wyczerpujący a także zilustrowano je konkretnymi przykładami.

W szkoleniu wzięły udział bibliotekarki Biblioteki Głównej PW i Filii z tzw. „pierwszej linii”, tzn. pracujące w bezpośrednim kontakcie z klientem: Katarzyna Araszkiwicz, Wioletta Dudzik, Agnieszka Nejman, Elżbieta Owczarczyk.

(K.A.)

Kraków - IATUL

W dniach 31 maja do 4 czerwca br. odbyła się w Krakowie 25 doroczna międzynarodowa konferencja IATUL pt.: **Library Management in Changing Environment** (Zarządzanie biblioteką w zmieniającym się środowisku).

IATUL – International Association of Technological University Libraries - organizacja założona w 1955 roku w Dusseldorfie w Niemczech, dla pokrewnych bibliotek akademickich, jako międzynarodowe forum do wymiany doświadczeń, poglądów, opinii. IATUL współpracuje także m.in. IFLA oraz ICSTI – The International Council for Scientific and Technical Information.

IATUL zrzesza członków z całego świata z ponad 40 krajów. Konferencje odbywają się dorocznie. Kolejna zostanie zorganizowana w Kanadzie w Quebecu.

Po raz pierwszy w historii tej organizacji konferencję zorganizowano w centralnej Europie.

Obrady podzielono na sesje tematyczne:

- Elements of Library Management (Elementy zarządzania biblioteką);
- Traditional Collection and e-resources – Policy Dilemma (tradycyjne zbiory a źródła elektroniczne – problemy zabezpieczenia);
- Public relations – user oriented Services (usługi skierowane na użytkownika);

- Regional Library Co-operation (współpraca regionalna bibliotek);
- Poster Session.

Konferencja była sposobnością do poznania metod nowoczesnego zarządzania biblioteką akademicką tak, by w pełni odpowiadać na potrzeby ich użytkowników i aktywnie uczestniczyć w rozwoju dydaktyki i nauki.

Zaprezentowane prace były wyrażeniem różnych opinii na ten temat, przekazaniem doświadczeń, przeprowadzonych analiz porównawczych i badawczych – już istniejących powiązań – w postaci różnej współpracy, konsorcjów regionalnych, narodowych czy wielonarodowych – stanowych. Konferencja miała też na celu zainspirować, na bazie już zdobytych doświadczeń, do wytyczenia właściwej prognozy na przyszłość.

Bardzo aktywnie zaprezentowała się na konferencji grupa bibliotekarzy z Polski.

Już na pierwszej sesji pojawiły się polskie wystąpienia m.in.: państwa Jacka i Anny Osiewalskich, na temat badania kosztów efektywności bibliotek akademickich i publicznych, oparte na znanych metodach ekonomicznych i efektach uzyskanych w praktyce. Kolejne wystąpienia związane były z przedstawieniem doświadczeń zdobytych na drodze współpracy regionalnej bibliotek Gdańska, Poznania, Krakowa i Łodzi.

Lidia Derfert Wolf wspólnie z Markiem Górskim i Marzeną Marciniak omówili rezultaty badań porównawczych, przeprowadzonych według opracowanej ankiety online, która została rozesłana do wielu bibliotek naukowych w kraju. Referat omawiał badania porównawcze przeprowadzone na bazie wypełnionych ankiet. Wady i zalety.

Błażej Feret i Barbara Szczepańska przygotowali wystąpienie na temat wykorzystywania Internetu w bibliotekach. Referat miał na celu w oparciu o analizę, wyodrębnić najistotniejsze problemy, z którymi spotykają się biblioteki, oferując swoim użytkownikom dostęp do Internetu. Jak daleko powinna sięgać kontrola, czy kontrolować cały kampus, czy stacje robocze? Poruszono także niewłaściwe wykorzystanie usług internetowych.

Moją uwagę przyciągnął także referat Stephanie Atkins z USA, która przedstawiła potrzebę przeprowadzania zmian poprzez efektywne projekty zarządzania, umożliwiające przekształcanie systemu bibliotecznego, mogące spowodować ulepszenie usług, poprawić nowoczesne wyposażenie, przygotować do formowania konsorcjów z innymi bibliotekami i instytucjami, jak również uaktywnić współpracę kadry bibliotecznej ze środowiskiem naukowym na większą skalę. Według autorki biblioteki muszą pracować efektywniej i kreatywniej, by osiągnąć wszystkie cele, które zawarte są zwykle w teorii zarządzania. W swoim wystąpieniu powołała się na doświadczenia zdobyte podczas wdrażania dwóch projektów, które zakończyły

się sukcesem, argumentując tym samym, że wprowadzenie – wdrożenie projektu opartego na nowoczesnym zarządzaniu może być kluczem do sukcesu.

W sesji poświęconej e-źródłom i sposobom ich zabezpieczania Cary Bruce z Niemiec mówił o tradycyjnych związkach pomiędzy dostawcami a bibliotekami. Nawiązał m.in. do podnoszonej w ostatnich latach, szczególnie przez bibliotekarzy, kwestii podwójnej należności za źródła drukowane i elektroniczne, podkreślając że zarówno bibliotekarze jak i wydawcy oczekiwali korzyści dla siebie.

Ainslie Dewe z Nowej Zelandii zaprezentowała bardzo ciekawy referat, przedstawiający poszczególne etapy budowania narodowego konsorcjum bibliotek, zapewniające dostęp do systemu zarządzania RAMS, z którego korzystają wszystkie zrzeszone biblioteki w Nowej Zelandii. Powołano Radę Bibliotek i Informacji pod kierunkiem Biblioteki Narodowej, której zadaniem jest promowanie współpracy w zakresie ochrony i zabezpieczania oraz dostępu do informacji. Rada jest niezależną organizacją, która stwarza możliwości współpracy w zakresie edukacji, rozwoju usług informacyjnych, tworzy także dobry klimat do współpracy.

W wielu innych wystąpieniach mówiono także o celach kooperacji regionalnych ich poziomach i formach współpracy i jej roli w społeczeństwie informacyjnym na całym świecie. Mówiono również o projektach dygitalizacji zbiorów, realizowanych dzięki wspólnie zdobywanym środkom, poprzez współpracę nie tylko regionalną ale także międzynarodową z bibliotekami krajów sąsiednich.

Konferencja trwała cztery dni, wzięło w niej udział około 200 osób, wymagała ona ogromnego nakładu pracy ze strony organizatorów, którym należy się szczególne uznanie za perfekcyjną organizację całej imprezy, łącznie z imprezami towarzyszącymi oraz za przyjazną atmosferę.

Bibliotekę Główną Politechniki Warszawskiej reprezentowali:

Jolanta Stępiak – dyrektor biblioteki

Grzegorz Płoszajski – zastępca dyrektora biblioteki

Anna Tonakiewicz i Grażyna Komorowska z Ośrodka Informacji Naukowej.

Nasza grupa wzięła także aktywny udział w konferencji, przygotowując referat (Grzegorz Płoszajski) oraz dwa postery i prezentację w PowerPoint (A.Tonakiewicz, G.Komorowska, A.Portacha). Z naszymi wystąpieniami można zapoznać się na stronie domowej Biblioteki Głównej, zob.: www.bg.pw.edu.pl ⇒ **z życia biblioteki** ⇒ **udział w spotkaniach środowiskowych**. Materiały z konferencji będą w najbliższym czasie zapisane na CD i rozesłane wśród uczestników konferencji.

(A.T.)

Kraków - IINiB UJ

W dniach 31.05-01.06 br. w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa (IINiB) UJ odbyła się **X Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja nt. Profesjonalna Informacja w Internecie: projektowanie i realizacja serwisów, dostęp, jakość, etyka, własność intelektualna**. Celem konferencji było ukazanie znaczenia pracowników informacji i bibliotekarzy w tworzeniu zasobów informacji w Internecie i ich zakresu odpowiedzialności w zakresie jej udostępniania. Przedmiotem rozważań były zagadnienia teoretyczne oraz doświadczenia praktyczne z zakresu:

- kreowania i projektowania serwisów
- estetyki i funkcjonalności
- implementacji informacji
- organizowania dostępu (w tym systemu odsyłania, nawigowania)
- gwarantowania i oceny jakości
- przestrzegania praw autorskich oraz praw użytkowników w zakresie dostępu do informacji
- etyki w cyberprzestrzeni

W konferencji uczestniczyły Grażyna Kiwała i Agata Wietecha, przedstawiając referat nt. Doświadczenia projektowania i modernizacji strony domowej Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej, który znajduje się w postaci tekstowej oraz prezentacji na stworzonej niedawno stronie poświęconej *udziałowi pracowników w spotkaniach środowiskowych*, umieszczonej na stronie domowej BGPW w nowo utworzonej sekcji *z życia biblioteki*. W referacie omówiono proces tworzenia strony domowej biblioteki w perspektywie 10-letnich doświadczeń oraz współpracy z użytkownikami w tym zakresie. Przedstawiono analizy i podjęte projekty oraz zastosowane techniki publikowania informacji w celu poprawy funkcjonalności i usprawnienia nawigacji na stronie.

Więcej informacji o konferencji znajduje się na stronie organizatora konferencji

<http://bilon.miks.uj.edu.pl/konfer/pi/index.html>.

(A.W.)

Warszawa - Seminarium w BN

Fundacja Wspierania Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych INFO XXI zorganizowała w dniu 3 czerwca br. w salach Biblioteki Narodowej seminarium zatytułowane **„Książka narzędziem komunikacji społecznej i budowania społeczeństwa informacyjnego”**.

Prof. Jadwiga Kołodziejska w wykładzie otwierającym spotkanie **„Czytanie, pisanie, krytyczne myślenie”** zaprezentowała i zanalizowała zjawiska związane z czytaniem i percepcją czytanego tekstu. W

kontekście historycznym wskazała czynniki decydujące o rozwoju umiejętności i powszechności czytania. Są nimi m. in. zmiany w strukturze społecznej, dostępność do słowa drukowanego i towarzysząca temu powszechność wykształcenia. Zwróciła uwagę na rolę państwa w kreowaniu czynników wspierających i umacniających „słowo drukowane” we współczesnym społeczeństwie. Bez odpowiedniego programu rządowego dostęp społeczeństwa do swojego bogactwa intelektualnego ale także jego potrzeby w tym zakresie będą maleć. Drugim wątkiem referatu była analiza wpływu kultury na rozwój języka. „Wieżą Babel” nazwała współczesną rzeczywistość w której wzrasta dystans między językiem mówionym a drukowanym, zacierają się różnice między językiem literackim a popularnym, następuje spłylenie języka warstw wykształconych, który kiedyś był miernikiem poziomu inteligencji, spłyca się umiejętność werbalizacji myśli, poglądów, do formy zapisu sms-owego. Ciemną tonację referatu próbował dobarwić dyr. BN Jagiełło, wskazując na zarysowujące się pozytywne zmiany w sferze intelektualnej społeczeństwa. Przyszłość pokaże, która ocena współczesności zwycięży.

Prof. Marcin Drzewiecki w referacie **„Kreowanie kultury czytelniczej i informacyjnej ludzi młodych w epoce społeczeństwa informacyjnego”** zwrócił uwagę na miejsce współczesnej biblioteki w zaspakajaniu potrzeb informacyjnych i intelektualnych ludzi młodych. W konfrontacji z Internetem przegrywa ona zgodnie z przekonaniem, że „jak czegoś nie ma w sieci to w ogóle nie istnieje”. Biblioteka w oczach młodych, którzy stanowią 80% ogółu czytelników definiowana jest jako skansen lektur szkolnych, bierna statyczna jednostka w strukturze administracyjnej środowiska, instytucja, która z rozrywką i kulturą nie ma wiele wspólnego. Potrzeby informacyjne społeczeństwa, a zwłaszcza młodego, bardzo wymagającego, dla którego myszka jest tym czym dla starszych był kałamarz a potem długopis, wymaga od nas bibliotekarzy zmiany metod i form pracy. Celem naszych działań powinna być próba przekonania o równości wszystkich źródeł informacyjnych, także tych drukowanych i nauka ich krytycznej oceny. Walka ze stereotypem biblioteki i bibliotekarza wymusza na nas potrzebę ciągłego rozwoju, otwartości na nowe formy komunikowania się z użytkownikami. Biblioteka powinna zaspakajać potrzebę dostępu do każdej informacji, która społeczeństwu informacyjnemu jest potrzebna do zaspokojenia potrzeb duchowych i intelektualnych.

W zupełnej innej roli wystąpiła książka w referacie **dr Marianny Banackiej** zatytułowanym **„Estetyka książki w dobie przekazu multimedialnego”** – jako nośnik wrażeń estetycznych i element kształtujący je. Dr Banacka od prezentacji i krótkiego omówienia 3 stanów świadomości estetycznej kreowanych przez książki (1: zerowy – obojętność na piękno książki oraz jej aspekt znaczeniowy ; 2: stan średniego nasilenia - człowiek jest

w stanie poddać się pięknu, jednak tylko w razie konieczności ; 3: maksymalny stan – silny kontakt z książką i towarzyszący temu dyskomfort przy książce źle wydanej) doszła do konkluzji o potrzebie konkurowania książki z nowymi współczesnymi formami kształtującymi wrażenia estetyczne. Czas teraźniejszy nazwany „epoką audiowizualną” różni się sposobem poznawania i przeżywania rzeczywistości od epoki werbalnej, której koniec wyznaczono na lata 60. W myśl maksymy „o gustach się nie dyskutuje” książka od strony wizualnej powinna być zróżnicowana, tak aby zaspokoić wymagania różnych odbiorców ale jednocześnie nie powinna tracić swoich właściwości, swojej indywidualności.

Referat **dr Małgorzaty Pietrzak** pt. „**Elementy komunikacji w bibliotekach**” dotyczył werbalnych form komunikowania się w bibliotece. Dr Pietrzak zwróciła uwagę na błędy popełniane w budowaniu komunikatu i jego odbiorze oraz przypomniała podstawowe zasady prowadzenia rozmowy.

W ostatnim referacie pt. „**Promocja i marketing na współczesnym rynku książki**” **dr Marek Tobera** zwrócił uwagę na konieczność stosowania działań marketingowych w obrocie książką. Przeszła ona już być postrzegana tylko jako „dobro kultury” – to także przedmiot handlu, który trzeba dobrze zaprezentować i sprzedać. Przedstawił metody badania zapotrzebowania na konkretną treść, selekcjonowania rynku odbiorców, naświetlił różnice między recenzją a skuteczną promocją książki. Swoją prelekcję zakończył wskazówką niewątpliwie skuteczną w działaniu ale skłaniającą do refleksji – „w celu dobrej promocji książki handlowiec nie powinien czytać właśnie tej publikacji, żeby jego emocje i odczucia nie przeszkadzały w promowaniu tytułu.

Seminarium zakończyły dwa komunikaty. Pierwszy dotyczył **prawa autorskiego**. Mgr Jan Gosiewski zwrócił uwagę na trudności w pogodzeniu interesów twórców i użytkowników wytworzonej informacji, wynikiem czego jest częste łamanie zasad zawartych w Ustawie. Problemem są też nowe technologie, które umożliwiają łatwe kopiowanie treści dokumentów zarówno papierowych jak i elektronicznych.

Zamykający seminarium komunikat „**Biblioteki Narodowe świata**” wygłosił **mgr Bogdan Klukowski**. W kilku zdaniach przedstawił współczesne działania i problemy bibliotek narodowych. Według UNESCO w światowej sieci bibliotek 400 z nich pełni tę funkcję, ich łączny księgozbiór liczy około pół miliarda jednostek. Z podobnych zadań wynikają podobne problemy – różnice tkwią w ich rozmiarach. Nie zmienia się główny cel ich działania, które niektórzy nazywają misją – gromadzenie – czyli troska o tożsamość narodową.

Dominującą refleksją wszystkich wystąpień była troska o przyszłe losy książki zwanej dzisiaj coraz

częściej „drukowanym źródłem informacji”, podkreślano konieczność dostosowywania się jej do wymagających odbiorców. Z drugiej strony przedstawione tematy uświadamiają o jej wielowarstwowości. Bogactwo merytoryczne i formalne jakie zawiera i przekazuje czytelnikom, pozwala wierzyć, że jeszcze długo będzie analizowana w wielu kontekstach, pozwala wierzyć w jej przyszłość.

W seminarium uczestniczyli Agnieszka Celej, Olga Giwer, Jacek Trojanowski i Hanna Zdunek.

(H.Z.)

Toruń - Jakość w bibliotekach

Zagadnienie jakości jeszcze do niedawna wiązano przede wszystkim z dziedzinami przemysłu, z gospodarką i usługami. W tych też sektorach problem ten był dyskutowany i rozwijany. Wprowadzano określone standardy jakości (wyrobów, procesów produkcji, usług), które wyznaczały kierunki bieżących działań.

Nadszedł czas, gdy konkurencja na rynku stopniowo obejmuje tzw. instytucje non-profit, a więc również biblioteki. Wysoka jakość stała się tym elementem, który najczęściej decyduje o wyborze danej instytucji.

W dniach 17-18 czerwca 2004 w Toruniu odbyła się konferencja pt. „Od strategii organizacji do polityki jakości. Etapy wdrażania ISO 9001”. Została ona zorganizowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną-Książnicę Kopernikańską w Toruniu oraz Wyższą Szkołę Bankową w Toruniu. W obradach uczestniczyła E.Mroczek z BG PW.

Książnica Kopernikańska w Toruniu jest pierwszą w Polsce biblioteką, która uzyskała **Certyfikat Zarządzania Jakością ISO 9001: 2001**.

Certyfikat ten przyznano w zakresie

- * gromadzenia,
- * opracowywania,
- * przechowywania i ochrony zbiorów bibliotecznych oraz ich udostępniania,
- * dostarczania informacji bibliotecznych, w tym informacji specjalistycznych,
- * prowadzenia działalności edukacyjnej, kulturalnej oraz terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych.

Na konferencji przedstawiono niektóre aspekty procesu przygotowywania się biblioteki do uzyskania tego cenionego dyplomu jakości.

W pierwszy dzień głównym tematem obrad była misja i strategia organizacji.

MISJA organizacji to najogólniej wyrażenie - w języku zrozumiałym dla pracowników i otoczenia organizacji - dalekosiężnych zamierzeń i aspiracji organizacji. Deklaracja misji określa kierunek, w którym

zmierza organizacja, sprzyja umiejscowieniu prawnemu organizacji oraz spełnia rolę motywującą.

Misja organizacji jest składnikiem systemu celów organizacji, wśród których znajdują się także cele strategiczne, cele taktyczne i wreszcie cele operacyjne. Poprawnie sformułowana misja jest bardzo istotnym narzędziem zarządzania strategicznego, stwarza warunki do sprawnego wdrożenia oraz realizacji strategii.

Termin **STRATEGIA** wywodzący się z terminologii wojskowej już dawno przekroczył granicę używalności tylko w tej dziedzinie. Szeroko stosowana w innych sferach życia strategia może być rozumiana jako:

- długofalowa koncepcja rozwoju, określająca cele i sposoby ich realizacji (kiedyś strategię utożsamiano z planem działania, ale nie każdy plan jest strategią
- pomysł na długofalową unikalność organizacji (na rynku liczy się wyjątkowość, wybitność, unikalność organizacji)
- koncepcja radykalnej zmiany dokonywanej z myślą o odległej przyszłości (obecnie nie wystarczy kontynuować raz podjęte działania, liczy się wprowadzanie radykalnych zmian)
- koncepcja przejmowania inicjatywy (nacisk na kształtowanie swojego losu a nie poddawanie się mu)
- koncepcja wyboru przedsięwzięć priorytetowych dla przyszłości i rezygnacji z działań mniej znaczących (wybór jest koniecznością)

Zarządzanie strategiczne staje się warunkiem budowania przyszłej konkurencyjności, a więc również sukcesu organizacji. Jest elementem podnoszenia i kształtowania jakości w przedsiębiorstwie.

Zarządzanie strategiczne jest procesem permanentnym. Raz rozpoczęty nie może być zakończony w jakimś określonym miejscu czy momencie. Jakość musi i powinna być doskonała stale.

Jednym z tematów podnoszonych w trakcie popołudniowych warsztatów był sposób poznania własnej organizacji oraz ustalenia jej sytuacji początkowej.

Na każdą organizację mają wpływ zarówno czynniki wewnętrzne jak i warunki zewnętrzne. To one są przedmiotem analizy przy rozpoznawaniu właściwości własnej instytucji. Ustalane są dla organizacji jej mocne (Strengths) i słabe strony (Weaknesses) – związane z sytuacją wewnętrzną oraz pochodzące z zewnątrz szanse (Opportunities) i zagrożenia (Threats). Metoda ta nosi nazwę **analizy SWOT**.

W trakcie zajęć poddano jej zagadnienie „Bibliotekarstwo w Polsce”. Przeprowadzona tzw. „burza mózgów” wskazała:

silne strony: bogate księgozbiory, rosnąca liczba czytelników, duży zasięg oddziaływania bibliotek (terytorialny), bezpłatny dostęp do bibliotek oraz duża liczba bibliotek w sieci ogólnopolskiej

słabe strony: m.in. skostniała struktura organizacyjna, niski poziom finansowania zakupów oraz plac, niechęć do

zmian, niewłaściwe zarządzanie zmianą, niedostateczna kreatywność bibliotekarzy, słaba znajomość języków obcych wśród bibliotekarzy, feminizacja zawodu, mały autorytet zawodu, nieuprzejma kadra, brak koordynacji automatyzacji bibliotek w kraju

szanse: m.in. pozyskiwanie sponsorów, wzrost nakładów finansowych na biblioteki, rozwijanie komputeryzacji, rozwijanie technologii informatycznych dla potrzeb źródeł informacji, skuteczne zapewnienie informacyjnych nisz rynkowych, duży popyt na wiedzę i informację, duży rynek odbiorców usług informacyjnych (np. biblioteka jako ośrodek informacji regionalnej), podwyższanie kwalifikacji bibliotekarzy, wykorzystanie funduszy UE, zmiana ustawodawstwa, współpraca między bibliotekami w kraju i na świecie, konieczność ustawicznego kształcenia społeczeństwa

zagrożenia: m.in. zanik nawyku czytania przez młodzież, niedofinansowanie bibliotek, stały wzrost cen książek i czasopism, niż demokratyczny, analfabetyzacja społeczeństwa, kryzys finansowy państwa, niejasne i niespójne przepisy prawa, agresywne zachowania czytelników, zatrudnianie słabo wykwalifikowanej kadry, która nie rozumie problemów związanych z bibliotekarstwem, niewłaściwa kadra zarządzająca bibliotekami, niekorzystne zmiany na scenie politycznej (np. wygranie wyborów przez Samoobronę).

Na podstawie takiej analizy dokonuje się wyboru drogi rozwoju, opracowuje i wybiera sposoby realizacji wytyczonych celów oraz ostatecznie wdraża strategię.

W drugim dniu konferencji szczegółowo przedstawiono strategię opracowaną przez Książnicę Kopernikańską. Powstała ona właśnie na bazie wspomnianej analizy SWOT. Jednym z efektów prac podjętych w celu sformułowania strategii stało się przyznanie Bibliotece Certyfikatu Zarządzania Jakością ISO 9001. Zracjonalizowano i udoskonalono usługi biblioteczne, podniesiono efektywność działań i zarządzania. Uporządkowano procesy zachodzące w bibliotece.

Podkreślono, że strategia jest dziełem całego zespołu Biblioteki. Ważnym czynnikiem były szkolenia kadry bibliotecznej nie tylko zawodowe, ale również specjalistyczne z zakresu np. metod kontaktu z klientem (doskonalenie obsługi użytkowników), zamówień publicznych czy przetargów.

Certyfikat ISO zobowiązuje do utrzymania poziomu jakości usług przynajmniej na tym samym poziomie. Posiadanie takiego dokumentu jest gwarancją, że organizacja/firma zrobiła wszystko, co możliwe, by uzyskać jak najlepsze efekty. Regularnie przeprowadza się tzw. audyty, sprawdzające, czy poziom jest utrzymywany. Kontrola wewnętrzna służy bieżącej kontroli przebiegu poszczególnych procesów, natomiast zewnętrzna monitoruje stan ogólny. Uzyskanie certyfikatu ISO 9000: 2000 rozpoczyna na stałe proces wdrażania **TQM** (Total Quality

Management) – Kompleksowego Zarządzania Jakością w instytucji.

W centrum zainteresowania każdej organizacji/ instytucji/ firmy jest **klient**, a celem jej działań osiągnięcie oraz utrzymanie określonego poziomu jakości i usług oraz skuteczna obsługa wymagań i potrzeb klienta. Miernikiem jakości funkcjonowania staje się stopień satysfakcji klientów ze świadczonych usług. Metodą określania potrzeb, wymagań oraz oceny poziomu satysfakcji klientów są systematyczne badania.

Wymienione wyżej cechy stanowią elementy wspomnianego wcześniej tzw. TQM, które proponuje zespół zasad, metod i narzędzi wykorzystywanych w celu doskonalenia działalności. Przyjmuje też pewne założenia:

- w zarządzaniu biorą udział pracownicy, którzy dzięki temu mają wzmocnioną motywację w dążeniu do podnoszenia jakości,
- konieczność kształcenia i szkolenia pracowników
- problemy rozwiązują specjalnie tworzone zespoły pracownicze (z różnych działów i szczebli zarządzania)
- planowanie jakości jest ściśle połączone z planowaniem strategicznym
- za nieefektywność odpowiedzialny jest zły sposób zarządzania, a nie pracownicy

Instytucja wdrażająca TQM musi być „uczącą się organizacją”. Oznacza to, że ułatwia uczenie się wszystkim swoim członkom oraz świadomie dokonuje zmian w swoim działaniu oraz w otoczeniu, w którym funkcjonuje. Także świadomie wykorzystuje procesy uczenia się na poziomie indywidualnym, grupowym i systemowym do ciągłego przekształcania organizacji w struktury umożliwiające wzrost satysfakcji użytkowników.

Relacja pomiędzy TQM i normą ISO 9000 może być przedstawiona w następujący sposób^[1]:

ISO 9000 = właściwe wykonywanie zadań,

TQM = wykonywanie właściwych zadań

Obydwa powyższe podejścia do zarządzania jakością zająbiają się i powinny być brane pod uwagę w podnoszeniu jakości zarządzania i usług w instytucjach non-profit, jakimi między innymi są biblioteki. Non-profit nie oznacza za darmo (ponoszone są przecież różnorodne koszty). Ważne jest natomiast, by wykorzystanie wszelkich zasobów w bibliotekach, było efektywne i przynosiło korzyści użytkownikom.

[1] E. Głowacka. Wprowadzenie do QA i TQM w odniesieniu do instytucji biblioteczno-informacyjnych [Dokument elektroniczny] / Ewa Głowacka. – Wwa : KWE SBP. – EBIB; 2002 nr 30. – Tryb dostępu : <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/30/glowacka.php>

(elamr)

Łódź - Biblioteki akademickie w UE

Na konferencji zorganizowanej w dniach 23-25

czerwca 2004 roku w Bibliotece Głównej Politechniki Łódzkiej dyskutowano przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w aspekcie zadań i zmian w funkcjonowaniu bibliotek akademickich. Tematyka konferencji dotyczyła m.in. istotnych dla bibliotek nowych regulacji w prawie państw przystępujących do Unii Europejskiej, w tym zagadnień dotyczących ochrony praw autorskich, a także nowych źródeł finansowania bibliotek, standardów oceny funkcjonowania bibliotek oraz problemów obsługi użytkowników.

Goście reprezentujący kraje nowej dziesiątki (z Republiki Czeskiej i Estonii) przedstawili zmiany organizacyjne w ich bibliotekach, zmiany do których dochodzono sukcesywnie obserwując potrzeby użytkowników, a także modele działania bibliotek w Europie Zachodniej (np. wydłużony do późnych godzin nocnych czas pracy biblioteki, czy łączenie różnych ośrodków uczelnianych gromadzących i przetwarzających informacje, w jeden organizm zapewniający sprawną obsługę użytkowników). Przedstawicielka EBLIDA (organizacji bibliotekarskiej działającej na terenie Unii Europejskiej) zwróciła uwagę na potrzebę wspólnego lobbingu w sprawach ważnych dla bibliotek unii europejskiej, zachęcając biblioteki polskie do przyłączenia się do tych działań. Ciekawy referat wybitnego znawcy tematu: Charlsa Oppenheima prezentował problemy formalne i warunki praktyczne respektowania prawa autorskiego w bibliotekach.

Właśnie referaty dotyczące uregulowań prawnych będących konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (prawo autorskie, VAT, przepisy celne, procedury zamówień publicznych) obok informacji o zasadach i źródłach finansowania projektów bibliotecznych w ramach europejskich funduszy strukturalnych i funduszu spójności były najżywiej dyskutowane podczas obrad, jak również w kularach konferencji. W tym też aspekcie mówiono o nowych zadaniach bibliotek akademickich wynikających zarówno z możliwości technologicznych (biblioteki wirtualne, repozytoria elektroniczne), jak również ze zmian w modelu nauczania w szkołach wyższych (wdrażanie zaleceń procesu Bolońskiego).

We wnioskach przedstawionych na zakończenie konferencji, uczestnicy uznali, że dystans dzielący nas od bibliotek zachodnich, wynika, nie z braku świadomości koniecznych zmian, a raczej ze złej kondycji finansowej kraju i braku spójnej polityki dotyczącej funkcjonowania bibliotek uczelnianych. Materiały z konferencji zostały

opublikowane w wersji drukowanej, oraz są dostępne w Internecie pod adresem:

http://bg.p.lodz.pl/konferencja/mat_konfer.htm

BG PW na konferencji reprezentowała J.Stępiak z referatem: Europa wobec wzrostu cen czasopism – warunki zjednoczenia.

(J.S.)

St. Petersburg - Liber

Od stycznia 2004 BG PW jest członkiem The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (LIBER) — organizacji zrzeszającej europejskie biblioteki naukowe z ponad 30 krajów. Celem organizacji jest wspieranie współpracy krajowej i międzynarodowej bibliotek, a także promowanie tworzenia w Europie sieci bibliotek działających na rzecz poprawy warunków dostępu do zasobów i informacji w bibliotekach naukowych. Liga podejmuje działania w celu ochrony dziedzictwa kulturowego Europy i upowszechnienia dostępu do niego. LIBER działa poprzez 4 sekcje (divisions): Access, Collection development, Preservation, oraz Library Management and Administration — których głównym zadaniem jest organizacja sesji podczas dorocznych konferencji oraz współdziałanie przy organizowaniu odrębnych sesji i spotkań poświęconym problemom szczegółowym.

Doroczna konferencja LIBER odbyła się w dniach 29.06 – do 3.07.2004 w St. Petersburgu w Rosji. Jej tematem była integracja europejska (Integrating Europe! New partnerships across old borders). Prekonferencja poprzedzająca oficjalne obrady, organizowana przez SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition), dotyczyła zasad i realizacji idei „open access”, tj. powszechnego, nieograniczonego licencjami dostępu do piśmiennictwa naukowego.

W ramach 4 sesji tematycznych organizowanych przez sekcje LIBER zaprezentowano następująca problematykę: Integracja systemu edukacji i badań naukowych, Organizacja dostępu do systemów nielicencjonowanych (open access), krajowe programy ochrony zasobów dziedzictwa narodowego i wieloletnie zarządzanie zasobami elektronicznymi, współpraca bibliotek z archiwami oraz aspekty prawne funkcjonowania bibliotek. Ostatni dzień konferencji poświęcony był tradycyjnie prezentacji bibliotek kraju organizatora konferencji.

Materiały z konferencji będą opublikowane w 3 numerze kwartalnika LIBER. BG PW na konferencji reprezentowała J.Stępiak. Obszerniejsze sprawozdanie ukaże się w EBIB.

(J.S.)

Gościli w BG

— dwukrotnie Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych — dyskutując nad projektem ustawy o Finansowaniu nauki, problemem finansowania konsorcjów wydawnictw elektronicznych, projektem finansowania programu digitalizacji zasobów bibliotecznych;

— przedstawiciele firmy ITS prezentowali oprogramowanie wspomagające zarządzanie siecią (sieciowe wydruki, kontrola ustawień sieciowych, kontrola i identyfikacja dostępu do zasobów elektronicznych);

— firma TDNet prezentowała system jednolitego przeszukiwania zasobów elektronicznych z wykorzystaniem unikalnego systemu analizy charakterystyk rzeczowych przeszukiwanych dokumentów

— swoje produkty oferowała firma ProQuest, w tym dostęp do bazy dysertacji; dyskutowano też nad warunkami włączenia do bazy polskich prac doktorskich i magisterskich.

— grupa 30 osób z bibliotek z Piły z zainteresowaniem zwiedziła Bibliotekę Główną i wysłuchała informacji o oferowanych usługach

(J.S.)

Przypominamy:

bieżące informacje podajemy sukcesywnie na stronie domowej Biblioteki Głównej

Zachęcamy do czytania informacji zawartych w EBIBie:

<http://ebib.oss.wroc.pl/>

